

กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*
The Strategies for Sexual Harassment Prevention of Students in Schools
Under the Secondary Educational Service Area Office in the Northeast Region

¹วิเชียรศักดิ์ ทิพสิงห์, วลัยนิภา ฉลากบาง, พรเทพ เสถียรนพเก้า และ เอกลักษณ์ เพียสา

¹Wichiansak Thipsing, Wannika Chalakbang,

Pornthep Steannoppakao and Ekkalak Pheasa

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: wichiansak21@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) พัฒนากลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา และ 3) พัฒนาคู่มือการใช้กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา ใช้วิธีวิจัยแบบผสม การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์ แบ่งเป็น 2 ชั้น ชั้นที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย และศึกษาพฤติกรรมโรงเรียนต้นแบบการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา ชั้นที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์ ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ โดยใช้แบบสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 540 คน โดยสุ่มแบบหลายขั้นตอน ระยะที่ 3 การพัฒนาคู่มือการใช้กลยุทธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา มี 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของครู กลยุทธ์ที่ 2 การจัดการความรู้แก่นักเรียน กลยุทธ์ที่ 3 การป้องกันแบบมีส่วนร่วม และกลยุทธ์ที่ 4 การกำหนดและใช้บทลงโทษอย่างจริงจัง 2) ความเหมาะสมของกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) คู่มือการใช้กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา มีความถูกต้องด้านเนื้อหาและมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การคุกคามทางเพศ; การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียน; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

Abstract

The research article aimed 1) to develop the strategies for sexual harassment prevention of students in schools under the secondary educational service area office in the northeast region, 2) to examine the appropriateness of the strategies for sexual harassment prevention of students in schools under the secondary educational service area office in the northeast region, and 3) to develop a handbook of strategies for sexual harassment prevention of students in schools under the secondary educational service area office in the northeast region. The research employed a mix-methods approach and was divided into 3 phases as follows: 1) The strategy development which was divided into two steps, namely, the first step was to specify the conceptual framework of the research and to study the multi-case of a model school in sexual harassment prevention in schools, while the second step was to develop the strategies; 2) The examination of strategy suitability by using questionnaires with stakeholders consisting of 540 people; and 3) The development of strategy's handbook. The research results found as follows: 1) There are 4 strategies for sexual harassment prevention of students in schools under the secondary educational service area office in the northeast region which are 1.1) Raising of awareness and responsibility of teachers, 1.2) The knowledge management for students, 1.3) The participatory prevention, and 1.4) The imposition and active enforcement of punishment; 2) The appropriateness of the strategies for sexual harassment prevention of students in schools under the secondary educational service area office in the northeast region, overall, is at the highest level; and 3) A handbook of strategies for sexual harassment prevention of students in schools under the secondary educational service area office in the northeast region, overall, is at the highest level in terms of content accuracy and utilization.

Keywords: Strategy; Sexual Harassment; Sexual Harassment Prevention of Students; Secondary Educational Service Area Office

บทนำ

ปัญหาการคุกคามทางเพศถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยผลกระทบดังกล่าวทำให้ผู้ที่ถูกกระทำมีบาดแผลทั้งทางร่างกายและจิตใจที่ยากต่อการรักษาเยียวยาให้หายเป็นปกติ โดยเฉพาะบาดแผลทางจิตใจนั้นจะติดตัวตลอดไปเป็นระยะเวลานาน ยิ่งไปกว่านั้นจากการติดตามข่าวสารทางสื่อต่าง ๆ จะพบว่า ผู้ที่เคยถูกคุกคามทางเพศมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นผู้กระทำการคุกคามทางเพศต่อผู้อื่นได้ในอนาคต อนงค์ลักษณ์รัตนา โพธาชัย (Potachai, 2009) ได้ให้ความเห็นว่า ใน

ปัจจุบันปัญหาการคุกคามทางเพศไม่ว่าจะเป็นการข่มขืน ลวนลาม หรือกระทำอนาจาร เป็นสิ่งที่พบได้บ่อยครั้งตามสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรืออินเทอร์เน็ต เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัญหาการคุกคามทางเพศเป็นปัญหาที่สำคัญและเป็นเรื่องที่คนในสังคมปัจจุบันต้องให้ความสนใจมากขึ้น สิ่งที่น่าสังเกตจากปัญหาอีกอย่างหนึ่ง คือ ปัญหาการคุกคามทางเพศต่อผู้ที่อ่อนแอกว่า ไม่ว่าจะเป็น เด็ก ผู้หญิง หรือผู้สูงอายุ จากปรากฏการณ์ของปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าปัญหาการคุกคามทางเพศกำลังทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายและศีลธรรมอย่างร้ายแรง

ส่วนปัญหาการคุกคามทางเพศในสถานศึกษานั้น ชลธิชา อึ้งคณิงเดชา (Ungkanuengdecha, 2013) สมสรรรค์ อธิเวสส์ (Atiwes, 2014) และเจนวิทย์ นवलแสง และคณะ (Nuansaeng et al. 2016) ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นปัญหาที่ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้น แต่มีมาตลอดและไม่เคยถูกหยิบยกขึ้นมาแก้ไขอย่างจริงจัง ทำให้สังคมไทยตกอยู่ในยุคที่เด็กนักเรียนถูกทำร้าย ถูกกระทำทารุณกรรมทั้งทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศจากผู้ใหญ่หรือผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า เด็กนักเรียนได้เรียนรู้วิชาเพศศึกษา แต่แทบไม่มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ โดยเฉพาะเด็กนักเรียนหญิง ซึ่งถือว่าเป็นเพศที่อ่อนแอกว่าทำให้มีโอกาสที่จะถูกคุกคามทางเพศได้มากกว่าเด็กนักเรียนชาย และเด็กนักเรียนที่มีอัตราเสี่ยงจะตกเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศ มักจะเป็นเด็กเล็กและเด็กที่มีปัญหาครอบครัว เนื่องจากเด็กเล็กไม่สามารถดูแลตัวเองได้ดี และมักจะเชื่อในคำพูดหรือถ้อยคำหวานล่อของผู้ใหญ่ได้ง่าย ส่วนเด็กที่มีปัญหาครอบครัวนั้นก็ขาดการเอาใจใส่จากพ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เลี้ยงดูในครอบครัว และมักมีปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ดีเป็นพื้นฐานเดิม โดยส่วนมากเด็กพวกนี้จะขาดความอบอุ่นทำให้เชื่อคนง่ายเมื่อมีคนอื่นเข้ามาทำดีด้วยหรือเสนอสิ่งของให้โดยทั่วไปเด็กที่ถูกคุกคามทางเพศจะอยู่ในระดับประถมศึกษา และยิ่งไปกว่านั้นผู้ที่กระทำการคุกคามทางเพศกว่าร้อยละ 80 เป็นบุคคลที่เด็กเหล่านั้นรู้จักและใกล้ชิดด้วย เช่น เพื่อนบ้าน ครู หรือแม้กระทั่งบุคคลในครอบครัว สิริลักษณ์ บัญชาศักดิ์ (Bunchasak, 2009) กล่าวว่า ปัญหาเด็กถูกคุกคามทางเพศเป็นปัญหาสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีมาตรการทางกฎหมายลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรงก็ตาม แต่เหตุการณ์ดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และเป็นข่าวที่สร้างความสะเทือนใจต่อผู้คนในสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ

การคุกคามทางเพศเป็นความรุนแรงที่ไม่ได้เกิดขึ้นกับเด็กเล็กเท่านั้น แต่ยังเกิดขึ้นกับเด็กวัยรุ่นที่มีอายุระหว่าง 13 - 19 ปี ซึ่งส่วนมากกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา และจากการติดตามข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เด็กในวัยนี้ไม่ใช่เฉพาะเด็กนักเรียนหญิงที่ถูกคุกคามทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ แต่สถานการณ์ที่ผ่านมาปรากฏว่ามีเด็กนักเรียนชายในวัยนี้จำนวนไม่น้อยก็ตกเป็นผู้เสียหายจากการถูกคุกคามทางเพศ โดยเฉพาะการคุกคามทางเพศจากบุคคลในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นความรุนแรงรูปแบบหนึ่ง และมักเป็นภัยใกล้ตัวที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และเป็นทีที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางทุกครั้งที่เกิดเหตุการณ์ เพราะเกิดขึ้นในสถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่บ่มเพาะและถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ ซึ่งสังคมไว้วางใจว่าควรเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัยสูง และปกป้องลูกหลานของประชาชนได้ เบญจพร ปัญญา และคณะ (Panyayong et al., 2007) กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดจากการคุกคามทางเพศในเด็ก ว่า นอกจากผลกระทบทางร่างกาย เช่น การอักเสบในช่องคลอดแล้วยังส่งผลกระทบต่อจิตใจ ซึ่งในระยะแรกเด็กจะมีอาการหวาดกลัว ตกใจง่าย เจ็บ ซึม

นอนไม่หลับ ผื่นร้าย ส่วนในระยะยาวจะทำให้เด็กเกิดการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ มีปัญหาการปรับตัว ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลิกภาพและพัฒนาการทางจิตใจ เช่น สูญเสียความไว้วางใจขั้นพื้นฐานต่อบุคคลอื่น และสังคมรอบข้าง สร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นได้ยาก ขาดทักษะทางสังคม มีปัญหาในการแสดงความรัก ความผูกพันกับผู้อื่น ความนับถือตนเองเสียไป รวมทั้งความรู้สึกลดและความละเอียดในใจจะนำไปสู่อาการซึมเศร้า บางรายอาจรุนแรงถึงกับพยายามฆ่าตัวตาย หรือบางคนอาจหนีออกจากบ้านแล้วหันมาเข้ายาเสพติด และในบางกรณีอาจเกิดบุคลิกภาพแปรปรวน มีพฤติกรรมทางเพศที่ผิดปกติ โดยมีพฤติกรรมสำส่อนทางเพศ หรือกลายเป็นคนเก็บกด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ประกอบเข้าด้วยกัน ถึงแม้จะมากหรือน้อยก็ล้วนแต่เป็นผลเสียต่อเด็กที่ถูกกระทำทั้งสิ้น โดยเฉพาะผลกระทบต่อด้านจิตใจซึ่งทำให้เด็กมีสภาพจิตใจและบุคลิกภาพที่ผิดปกติ อันจะเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินชีวิตของเด็กกล่าวได้ว่า การคุกคามทางเพศ เป็นการกระทำหรือพฤติกรรมที่ส่อไปในทางเพศเป็นการบังคับ ใช้อำนาจที่ไม่พึงปรารถนาด้วยวาจา ข้อความ ท่าทาง แสดงด้วยเสียง รูปภาพ เอกสารข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือสิ่งของลามกอนาจารเกี่ยวกับเพศ หรือการกระทำอย่างอื่นในทำนองเดียวกัน ทำให้ผู้ที่ถูกคุกคามได้รับความเดือดร้อน ไร้ค่า ไร้เกียรติ หรืออับอาย รวมทั้งรู้สึกว่าถูกเหยียดหยาม และไม่มีความปลอดภัยทางเพศ

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ถ้าสามารถป้องกันการคุกคามทางเพศ โดยเฉพาะต่อเด็กนักเรียนได้แล้ว จะทำให้เด็กมีโอกาสรอดพ้นจากการตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข การป้องกันปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ตลอดจนมีการวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางและวิธีดำเนินการที่เหมาะสมในการป้องกันการคุกคามทางเพศ แนวทางการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาที่จะได้มา ถือว่าเป็นสารสนเทศที่เป็นประโยชน์สำหรับการจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายที่เน้นการปฏิบัติที่เป็นไปได้ เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายใช้ประกอบการตัดสินใจในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาทุกระดับต่อไป ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้น
3. เพื่อพัฒนาคู่มือการใช้กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่พัฒนาขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์ ดำเนินการใน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยโดย

1.1 การศึกษา ด้านเนื้อหาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี ค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคุกคามทางเพศและการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ จัดทำเป็นร่างกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยสร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อให้ข้อมูลในประเด็น ดังนี้ 1) ประเภทของการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 2) สถานการณ์ที่นำไปสู่การคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 3) ลักษณะของนักเรียนที่มักจะเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 4) บุคลากรในโรงเรียนและบทบาทในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา และ 5) สิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศและสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) กับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจและประสบการณ์เกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.3 การศึกษาพหุกรณี (Multi-case studies) โรงเรียนต้นแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำนวน 3 โรงเรียน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) สร้างเครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structured interview) เพื่อให้ข้อมูลในประเด็น ดังนี้ 1) ประเภทของการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 2) สถานการณ์ที่นำไปสู่การคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 3) ลักษณะของนักเรียนที่มักจะเป็นเหยื่อของการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา 4) บุคลากรในโรงเรียนและบทบาทในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา และ 5) สิ่งที่นักเรียนควรปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ โดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู และนักเรียนจำนวน 18 คน ใน 3 โรงเรียน ๆ ละ 6 คน

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยจดบันทึก บันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง ถ่ายภาพ รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาประกอบการจัดทำร่างกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนากลยุทธ์ โดยใช้เทคนิคการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ (Expert group meeting technique) เลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นคู่มือการจัดประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจดบันทึก บันทึกเสียงด้วยเครื่องบันทึกเสียง ถ่ายภาพ รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา และจัดหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ

ระยะที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยตรวจสอบกลยุทธ์โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ว่า กลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาหรือไม่

ขั้นตอนที่ 2 ประชากร คือ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 934 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 24 มีนาคม 2561, กลุ่มสารสนเทศ สพม. 24) รวม 2,802 คน

ขั้นตอนที่ 3 การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน คือ บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2561 ประกอบด้วย 1) ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 180 คน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารงานทั่วไป หรือครูผู้รับผิดชอบงานปกครองจำนวน 180 คน และ 3) ครูแนะแนวจำนวน 180 คนรวม 540 คน

ขั้นตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 96 ข้อ

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 180 โรงเรียน ๆ ละ 3 ชุด พร้อมระบุวันส่งแบบสอบถามคืน ได้รับคืน 540 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอนที่ 6 การวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัยและการนำเสนอผลการวิจัย

ระยะที่ 3 การพัฒนาคู่มือการใช้กลยุทธ์ ดำเนินการใน 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างคู่มือการใช้กลยุทธ์ฯ

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินและปรับปรุงคู่มือการใช้กลยุทธ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 การพัฒนากลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า 1. กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาฯ มี 4 กลยุทธ์ จัดเรียงตามลำดับ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของครู กลยุทธ์ที่ 2 การจัดการความรู้แก่นักเรียน กลยุทธ์ที่ 3 การป้องกันแบบมีส่วนร่วม และกลยุทธ์ที่ 4 การกำหนดและใช้บทลงโทษอย่างเข้มข้น ทั้ง 4 กลยุทธ์ข้างต้นถือเป็นแนวทางป้องกันการคุกคามทางเพศและละเมิดสิทธิมนุษยชนในสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านนักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้มีความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ และลดความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการคุกคามทางเพศขึ้นในสถานศึกษาอย่างแท้จริง การจัดเรียงลำดับของกลยุทธ์ดังกล่าวข้างต้นจะส่งผลดีต่อสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีบุคลากรน้อย ซึ่งบุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลในแต่ละกลยุทธ์สามารถดูแลได้

อย่างทั่วถึงและครอบคลุม นอกจากนี้วิธีดำเนินการในแต่ละกลยุทธ์มีความเชื่อมโยงกันในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้รับผิดชอบสามารถประสานขอข้อมูล หรือขอความร่วมมือจากบุคลากรอื่นที่รับผิดชอบงานต่างกลยุทธ์กันได้ ซึ่งกลยุทธ์ที่ดีในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา ว่า ต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน โดยกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นต้องช่วยให้การดำเนินงานบรรลุถึงเป้าประสงค์ได้ ในการกำหนดกลยุทธ์นั้น ต้องกำหนดขึ้นจากข้อมูลที่เป็นจริง ไม่ใช่ข้อมูลที่เกิดจากความคิดเห็นส่วนตัว หรือข้อมูลที่เกิดขึ้นตามโอกาสที่ไม่แน่นอน แต่กำหนดขึ้นเพื่อสนองหรือส่งผลประโยชน์ให้กับบุคคลโดยส่วนรวม และจะต้องมีการพิจารณาว่า กลยุทธ์ใดควรทำก่อน ควรทำหลัง โดยมีการจัดลำดับตามความสำคัญและความจำเป็น นอกจากนี้ต้องสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกหน่วยงานด้วย กล่าวคือ จะต้องสอดคล้องกับระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับต่าง ๆ ของสังคมโดยส่วนรวม กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาฯ ทั้ง 4 กลยุทธ์ มีความสำคัญต่อการป้องกันปัญหาการคุกคามทางเพศ เพราะจะเป็นการสร้างความตระหนักถึงความรับผิดชอบ ในการป้องกันการคุกคามทางเพศของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยทุกคนต้องร่วมมือกันปฏิบัติตามวิธีดำเนินการในแต่ละกลยุทธ์ที่ตัวเอง รับผิดชอบ รวมทั้งมีการประสานงาน แลกเปลี่ยนข้อมูลและทัศนคติกับบุคลากรที่รับผิดชอบงานต่างกลยุทธ์ ด้วยจึงจะเกิดการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพในระยะยาว และยังเป็น การสร้าง ภาพลักษณ์ที่ดีให้ปรากฏขึ้นในสถานศึกษาแต่ละแห่งอีกด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาฯ ที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยพบว่า ผลการตรวจสอบกลยุทธ์ สรุปได้ดังนี้

2.1 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อความเหมาะสมของกลยุทธ์การป้องกันการ คุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.37) เมื่อ พิจารณาเป็นรายกลยุทธ์ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 3 กลยุทธ์ และระดับมาก 1 กลยุทธ์ โดย กลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือกลยุทธ์ที่ 4 การกำหนดและใช้บทลงโทษอย่างแข็งขัน ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.38) รองลงมา คือ กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อครู ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.42) กลยุทธ์ที่ 3 การป้องกันแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.42) และ กลยุทธ์ที่ 2 การจัดการความรู้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.49) ตามลำดับ แสดงว่ากลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนใน สถานศึกษาฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาฯ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลเป็นบุคลากรที่ทำงานอยู่ในสถานศึกษาฯ และอาจพบเห็นปัญหา การคุกคามทางเพศด้วยตนเอง หรือรับรู้ข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ และเห็นว่าปัญหาในลักษณะนี้เกิดขึ้นและเป็น ขวามทุกปี การป้องกันปัญหาที่ตัวครูโดยตรงเป็นการแก้ไขไม่ตรงจุด กล่าวคือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุก คนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของการประทุษร้ายทางเพศกับนักเรียน เพราะก่อนที่จะมาเป็นครูทุกคนต้องได้รับการอบรมด้านวินัยของข้าราชการครู รวมถึงคุณธรรม จริยธรรมเบื้องต้นแล้ว ดังนั้น ครูที่กระทำ การคุกคามทางเพศในสถานศึกษาถือว่าการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่ง ไม่ต้องการเปิดเผยเรื่องราวต่อสาธารณะ มีการปกปิดเรื่องดังกล่าวไว้เพราะเกรงว่าสถานศึกษาของตนจะเสีย ชื่อเสียง และการกระทำผิดวินัยทางเพศของบุคลากรในสถานศึกษาฯ ก็จะส่งผลถึงผู้บริหารด้วย เพราะผู้บริหาร

อาจจะถูกมองว่าไม่ควบคุม ดูแล หรือว่ากล่าวตักเตือนบุคลากรในสถานศึกษาของตนเอง ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาอาจถูกสอบสวนและถูกย้ายไปปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาแห่งใหม่ ดังนั้น เมื่อมีกรณีเช่นนี้เกิดขึ้นในสถานศึกษาของตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษามักจะตั้งคณะกรรมการสอบสวนตนเอง ซึ่งคณะกรรมการเป็นข้าราชการด้วยกัน รู้จักและสนิทสนมกัน และผู้กระทำผิดอาจจะถูกว่ากล่าวตักเตือน หรือย้ายไปปฏิบัติหน้าที่ที่สถานศึกษาแห่งใหม่ แต่พอเรื่องเงียบลงก็ขอกลับมาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาเดิมได้ สำหรับผู้เสียหายมักไม่ได้มีส่วนร่วมในการสอบสวน และผู้เสียหายบางคนกลับถูกให้เก็บเรื่องไว้อย่างเงียบ ๆ และไม่มีท่าทีว่าจะแก้ปัญหาหรือทำให้ข้อเท็จจริงปรากฏขึ้นอย่างจริงจัง

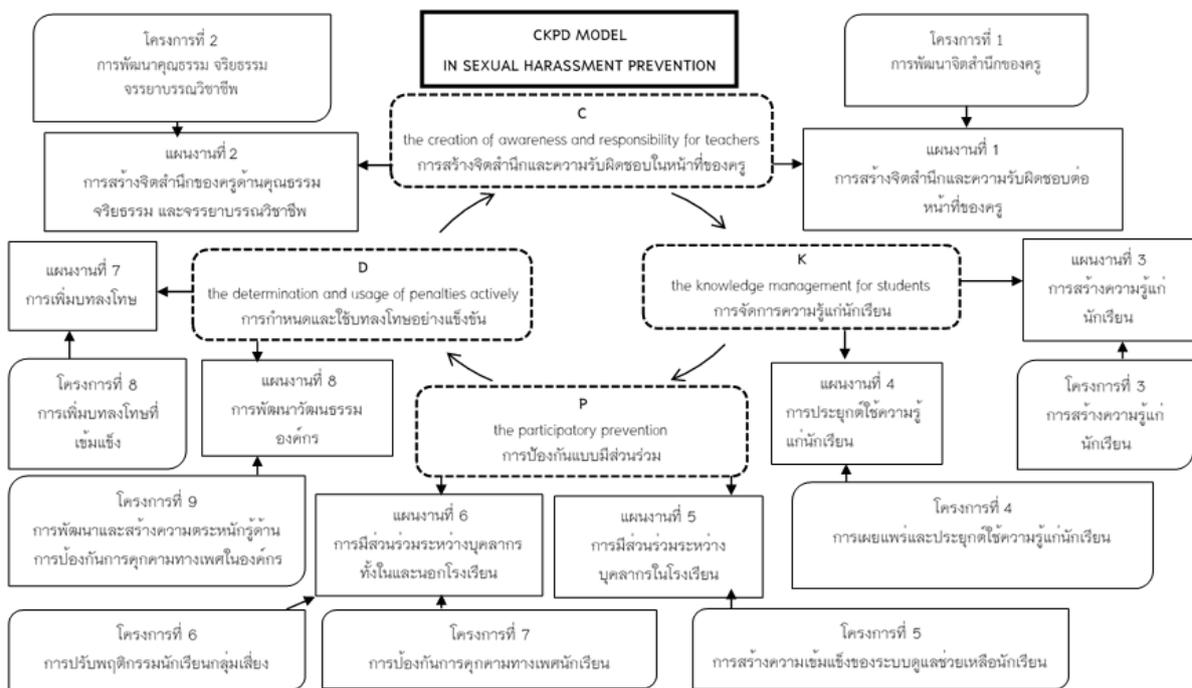
2.2 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อความเหมาะสมของแผนงานที่สนองกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายแผนงาน พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด 6 แผนงาน และระดับมาก 2 แผนงาน โดยแผนงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ แผนงานที่ 8 การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.40) แผนงานที่ 7 การเพิ่มบทลงโทษ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.40) และแผนงานที่ 2 การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของครูด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ ส่วนแผนงานที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ แผนงานที่ 3 การสร้างความรู้แก่นักเรียน ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.53) การที่แผนงานที่ 8 การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างอาจจะเห็นว่า ผลจากการกระทำการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาซึ่งในงานวิจัยนี้เน้นที่ครูซึ่งเป็นผู้ใหญ่กระทำกับศิษย์ที่เป็นผู้น้อย และครูเป็นบุคลากรในสถานศึกษามีหน้าที่บ่มเพาะและถ่ายทอดความรู้ ความเชื่อ และปกป้องลูกหลานของประชาชน แต่ครูกลับเป็นผู้กระทำการคุกคามทางเพศนักเรียนในสถานศึกษาของตนเอง ดังนั้น ประการแรกที่ควรได้รับการพัฒนาเพื่อเป็นการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา คือ การพัฒนาวัฒนธรรมการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งในแต่ละแห่งมีวัฒนธรรมการปฏิบัติที่แตกต่างกันไป การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษานับเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความผูกพันและเจตคติที่ดีในองค์กรเพื่อช่วยแก้ปัญหาการคุกคามทางเพศที่เกิดขึ้น ถือว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่จะทำให้สถานศึกษาของตนเองเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติงาน ระบบโครงสร้างของสถานศึกษา ไปจนถึงทัศนคติในการทำงาน

2.3 ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อความเหมาะสมของโครงการที่สนองกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาฯ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายโครงการ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 7 โครงการ และระดับมาก 2 โครงการ โดยโครงการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โครงการที่ 9 การพัฒนาและสร้างความรู้ในการป้องกันการคุกคามทางเพศในองค์กร ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.39) โครงการที่ 8 การเพิ่มบทลงโทษที่เข้มแข็งและชัดเจนแก่ข้าราชการครูที่ประพฤติผิดทางเพศ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.40) และโครงการที่ 7 การป้องกันปัญหาการคุกคามทางเพศนักเรียนในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.42) ตามลำดับ ส่วนโครงการที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ โครงการที่ 3 การสร้างความรู้แก่นักเรียนในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา ($\bar{X} =$

4.49, S.D. = 0.53) ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนาคู่มือการใช้กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้น ผลการวิจัยพบว่า คู่มือการใช้กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) คำชี้แจง 2) ความเป็นมาและความสำคัญ 3) วัตถุประสงค์ 4) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และ 5) กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า คู่มือฯ มีความถูกต้องด้านเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.28) และมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87$, S.D. = 0.29) แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าคู่มือการใช้กลยุทธ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีเนื้อหาตรงกับผลการศึกษา มีความถูกต้องด้านภาษา มีความเหมาะสมและมีประโยชน์ที่สถานศึกษาจะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการคุกคามทางเพศ ทั้งนี้เพราะกระบวนการได้มาซึ่งกลยุทธ์นั้นผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ รวมถึงมีการศึกษาพฤติกรรมโรงเรียนต้นแบบการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา ผู้วิจัยพัฒนากลยุทธ์ฯ โดยการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ และตรวจสอบความเหมาะสมของกลยุทธ์ฯ โดยการสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

องค์ความรู้ใหม่

แผนภาพกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

แผนภาพกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (CKPD Model IN SEXUAL HARASSMENT PREVENTION) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของครู (C: The creation of awareness and responsibility for teachers) หมายถึง การดำเนินการของหน่วยงานและผู้บริหารในการทำให้ครูมีจิตวิทยา ในการสอน การแนะนำ และการแนะนำที่ดี มีความรักและเอาใจใส่แก่นักเรียนอย่างจริงจัง มีจิตสำนึกรับผิดชอบ รู้ว่า อะไรดีอะไรไม่ดี แนะนำนักเรียนให้เป็นคนดี ทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้ดี ถือเป็น การสร้าง ภูมิคุ้มกันแก่นักเรียนเพื่อไม่ให้เหยื่อของการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา รวมทั้งการสร้างสัมพันธ์ภาพกับ บุคคลอื่นและร่วมมือกับชุมชนได้เป็นอย่างดี เพื่อเป็นการ ประสานอีกทางหนึ่งในการป้องกันการคุกคามทาง เพศในสถานศึกษา ประกอบด้วย 2 แผนงานและ 2 โครงการ กล่าวคือ แผนงานที่ 1 การสร้างจิตสำนึกและ ความรับผิดชอบในหน้าที่ ของครู ประกอบด้วย โครงการที่ 1 การพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ของ ครู แผนงานที่ 2 การสร้างจิตสำนึกของครูด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ วิชาชีพ ประกอบด้วย โครงการที่ 2 การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ

กลยุทธ์ที่ 2 การจัดการความรู้แก่นักเรียน (K: The knowledge management for students) หมายถึง การนำความรู้จาก แหล่งต่าง ๆ มารวบรวมไว้เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ และ การ ป้องกันการคุกคามทางเพศสำหรับนักเรียน ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการเล่าถอดประสบการณ์ เอกสาร หรือ สื่ออื่น ๆ รวมถึงการเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวให้นักเรียนทราบ ประกอบด้วย 2 แผนงาน และ 2 โครงการ กล่าวคือ แผนงานที่ 3 การสร้างความรู้แก่นักเรียน ประกอบด้วย โครงการที่ 3 การสร้าง ความรู้แก่นักเรียนใน การป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา แผนงานที่ 4 การ ประยุกต์ใช้ความรู้แก่นักเรียน ประกอบด้วย โครงการที่ 4 การเผยแพร่และประยุกต์ใช้ ความรู้แก่นักเรียนในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 การป้องกันแบบมีส่วนร่วม (P: The participatory prevention) หมายถึง การทำงาน ร่วมกันระหว่าง บุคลากรทุกระดับทั้งในโรงเรียน ครอบครัว ทีมสหวิชาชีพ และชุมชน ที่ประสงค์จะป้องกัน การคุกคามทางเพศให้กับนักเรียนโดยมีการร่วมวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วม รับผิดชอบ และร่วม ตัดสินใจ ประกอบด้วย 2 แผนงาน และ 3 โครงการ กล่าวคือ แผนงานที่ 5 การมีส่วนร่วมระหว่างบุคลากรใน โรงเรียน ประกอบด้วย โครงการที่ 5 การสร้างความเข้มแข็งของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แผนงานที่ 6 การมีส่วนร่วมระหว่างบุคลากรทั้งในและนอกโรงเรียน ประกอบด้วย โครงการที่ 6 การพัฒนาและปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และโครงการที่ 7 การป้องกันปัญหาการคุกคามทางเพศนักเรียนใน สถานศึกษา

กลยุทธ์ที่ 4 การกำหนดและใช้บทลงโทษอย่างแข็งขัน (D: The determination and usage of penalties actively) หมายถึง การรวบรวม และวิเคราะห์กฎหมายหรือบทลงโทษที่เกี่ยวข้องกับการคุกคาม ทางเพศในสถานศึกษา มา เรียบเรียงเป็นกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับสำหรับใช้บังคับแก่บุคคลที่ทำความผิดเกี่ยวกับการ คุกคาม ทางเพศในสถานศึกษาอย่างแข็งขัน ประกอบด้วย 2 แผนงาน และ 2 โครงการ กล่าวคือ แผนงานที่ 7 การเพิ่มบทลงโทษ ประกอบด้วย โครงการที่ 8 การเพิ่มบทลงโทษที่เข้มแข็งและชัดเจนแก่ข้าราชการครูที่

ประพจน์ผิดทางเพศต่อนักเรียนในสถานศึกษา แผนงานที่ 8 การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร ประกอบด้วย
โครงการที่ 9 การพัฒนาและสร้างความตระหนักรู้ด้านการป้องกันการคุกคามทางเพศในองค์กร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีประเด็นสำคัญจากข้อค้นพบที่จะนำมาอภิปราย
ผล ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า 1. กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มี 4 กลยุทธ์ จัดเรียง
ตามลำดับ ดังนี้ กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของครู กลยุทธ์ที่ 2 การจัดการความรู้แก่นักเรียน กลยุทธ์ที่ 3 การป้องกันแบบมีส่วนร่วม และกลยุทธ์ที่ 4 การกำหนดและใช้บทลงโทษอย่างเข้มข้น
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ทั้ง 4 กลยุทธ์ข้างต้นถือเป็นแนวทางป้องกันการคุกคามทางเพศและละเมิดสิทธิมนุษยชน
ในสถานศึกษา ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านนักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษาทุกคนให้มีความตระหนัก ความรู้
ความเข้าใจ และลดความเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการคุกคามทางเพศขึ้นในสถานศึกษาอย่างแท้จริง การจัด
เรียงลำดับของกลยุทธ์ดังกล่าวข้างต้นจะส่งผลดีต่อสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีบุคลากรน้อย ซึ่ง
บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้ดูแลในแต่ละกลยุทธ์สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงและครอบคลุม นอกจากนี้
วิธีดำเนินการในแต่ละกลยุทธ์มีความเชื่อมโยงกันในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้รับผิดชอบสามารถประสานขอข้อมูล
หรือขอความร่วมมือจากบุคลากรอื่นที่รับผิดชอบงานต่างกลยุทธ์กันได้ สอดคล้องกับแนวคิดของประชุม รอด
ประเสริฐ (Rodprasert, 2000) ที่กล่าวถึง กลยุทธ์ที่ดี ว่า ย่อมทำให้การตัดสินใจของผู้นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ
ถูกต้องและดีตามไปด้วย และย่อมทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และวิโรจน์ สารรัตนะ
(Sanratana, 2010) ที่กล่าวว่า การบริหารงานสถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับ
ลักษณะของกลยุทธ์ที่ดี โดยกลยุทธ์ที่ดีต้องมีเป้าหมายที่ส่งผลประโยชน์แก่องค์กรหรือประชาชนโดยรวม
มากที่สุด และได้มาจากการถ่วงดุลถึงความสำคัญหรือความต้องการของบุคลากรในองค์กร ชุมชน หรือ
สังคม ครอบคลุมภารกิจทุกด้าน ในแต่ละด้านนั้นควรมีความสอดคล้องกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน ไม่ควรจะ
ขัดแย้งกัน และข้อความของกลยุทธ์ต้องชัดเจน ถ่ายทอดไปสู่ผู้ปฏิบัติได้โดยง่ายและมีความเข้าใจได้ตรงกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความคิดเห็นต่อความ
เหมาะสมของกลยุทธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายกลยุทธ์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3
กลยุทธ์ และอยู่ในระดับมาก 1 กลยุทธ์ โดยกลยุทธ์ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ กลยุทธ์ที่ 4 การกำหนดและใช้
บทลงโทษอย่างเข้มข้น รองลงมา คือ กลยุทธ์ที่ 1 การสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบของ กลยุทธ์ที่ 3 การ
ป้องกันแบบมีส่วนร่วม และ กลยุทธ์ที่ 2 การจัดการความรู้แก่นักเรียนตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ กลยุทธ์ที่
4 เป็นการใช้กฎหมายในการลงโทษบุคลากรที่กระทำผิดทางเพศกับนักเรียนในสถานศึกษานั้น ผู้บริหาร
สถานศึกษาหรือผู้บังคับบัญชาชั้นสูงต้องกล้าตัดสินใจเด็ดขาด โดยตัดสินใจตามความหนักเบาของความผิดที่
กระทำ ตั้งแต่การว่ากล่าวตักเตือนจนถึงการไล่ออกจากราชการ และในกรณีที่กระทำการคุกคามทางเพศขึ้น

ร้ายแรง เช่น การล่วงละเมิดทางเพศนักเรียนในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควรเปิดโอกาสให้ครูที่กระทำความผิดกลับเข้ามารับราชการอีก และนอกจากจะมีการอบรมคุณธรรม จริยธรรมสำหรับบุคคลที่จะมาเป็นครูแล้ว สถานศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการทดสอบทางด้านความผิดปกติทางจิตด้วย อาจจะเป็นการทำแบบทดสอบ การสังเกตพฤติกรรมจากการสัมภาษณ์ รวมถึงควรมีการพัฒนา ปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาให้มีความชัดเจนและเป็นปัจจุบัน ไม่ให้มีความคลุมเครือหรือมีช่องว่างให้ผู้กระทำผิดใช้เป็นข้ออ้างได้ สำหรับกลยุทธ์ที่ 2 การจัดการความรู้แก่นักเรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้เพราะกลุ่มตัวอย่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอาจจะมีความคิดเห็นว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางสมองและความคิดที่เป็นผู้ใหญ่ขึ้น มีความรู้และทักษะในการป้องกันตัวเองจากการถูกคุกคามทางเพศในระดับหนึ่งจากการศึกษาทั้งในและนอกชั้นเรียน โดยลักษณะของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เป็นเด็กในวัยนี้ถือว่าเป็นวัยรุ่นตอนต้น และเป็นวัยที่มีความมั่นใจในตัวเอง พ่อแม่ ผู้ปกครอง หรือบุคคลรอบข้างต้องมีการส่งเสริม ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีป้องกันตัวเองจากการถูกคุกคามทางเพศแก่เด็ก และเด็กในวัยนี้เป็นวัยที่ชอบศึกษา คอยสังเกตปฏิกิริยาคนรอบข้างเพื่อตัดสินใจว่าสิ่งที่ทำนั้นถูกหรือผิด สอดคล้องกับ พนิดา โรจน์รัตนชัย (RojRattanachai, 2010), เดชอนันต์ คุณุ (Kunu, 2012) และสุริยา ษ์องเสนาะ (Kongsanoh, 2018) ได้กล่าวถึงบทลงโทษที่มีต่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่กระทำการคุกคามทางเพศในสถานศึกษา ว่า เมื่อบุคลากรในสถานศึกษากระทำการคุกคามทางเพศกับนักเรียนในสถานศึกษาของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นการใช้สายตา วาจา การสัมผัส หรือการล่วงละเมิดทางเพศ และมีการว่ากล่าวตักเตือนแล้วไม่เป็นผล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้บทลงโทษเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษานั้น โดยการดำเนินการทางวินัยที่ชัดเจน เพื่อให้ได้มาซึ่งความจริง ความยุติธรรม และความเป็นธรรม บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้บทลงโทษต่อบุคลากรเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศนั้นเกี่ยวข้องกับการสอบสวนทางวินัย และการใช้กฎ ก.ค.ศ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา พ.ศ. 2550 โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทและหน้าที่ร่วมกับคณะบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการปฏิบัติหน้าที่ และการลงโทษข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศจะต้องถูกลงโทษตามประเภทของความผิดแล้วแต่กรณี โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความหนักแน่น ซื่อตรง ยุติธรรม และไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า คู่มือการใช้กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 1) คำชี้แจง 2) ความเป็นมาและความสำคัญ 3) วัตถุประสงค์ 4) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และ 5) กลยุทธ์ แผนงาน/โครงการ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า คู่มือฯ มีความถูกต้องด้านเนื้อหาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าคู่มือการใช้กลยุทธ์ฯ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีเนื้อหาตรงกับการศึกษา มีความถูกต้องด้านภาษา มีความเหมาะสมและมีประโยชน์ที่สถานศึกษาจะนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการคุกคามทางเพศ สอดคล้องกับ ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธ์ุ (Jongwutiwet, and Nilphan, 2009) และกันทิมา เอมประเสริฐ (Emprasert, 2009) ที่กล่าวถึงลักษณะของ

คู่มือที่ดีว่า ตัวอักษรที่ใช้ควรมีขนาดชัดเจน ภาษาที่ใช้เข้าใจง่าย ลักษณะการจัดรูปเล่มน่าสนใจ มีแผนภูมิ ตาราง ภาพและตัวอย่างประกอบเพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ควรระบุขั้นตอนและวิธีการใช้คู่มือให้ชัดเจน ระบบการนำเสนอควรเป็นระบบจากง่ายไปยาก หรือเป็นเรื่อง ๆ ให้ชัดเจน ดังนั้น คู่มือการใช้กลยุทธ์ การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงเป็นเอกสารที่บอกแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษาในการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ดำเนินการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา โดยจัดประชุมผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อร่วมวางแผนการดำเนินงานอย่างเร่งด่วน

1.2 นำกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทและความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา

1.3 ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรศึกษาคู่มือการใช้กลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาอย่างละเอียด เพื่อจะได้เข้าใจบทบาทของตน นำไปใช้ในการวางแผน และเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

1.4 สร้างความตระหนักรู้ในการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา โดยการให้ความรู้และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างหลากหลายและต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ

2.1 ควรมีการวิจัยกลยุทธ์การป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งประเทศ

2.2 ควรมีการวิจัยเพื่อหารูปแบบการป้องกันการคุกคามทางเพศของนักเรียนในสถานศึกษาฯ หรือโรงเรียนในสังกัดหน่วยงานอื่น

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพศศึกษา/เพศวิถีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรเพศศึกษา/เพศวิถีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

References

- Atiwes, S. (2014). Sexual Harassment on Social Networks. *Veridian E-Journal*, 7(3), 901-916.
- Bunchasak, S. (2009). *Application of participatory learning programs to enhance the intention of having appropriate sexual behavior. In grade 3 students in Nongkhai municipality Nongkhai province.* (Master's Thesis). Maha Sarakham University. Maha Sarakham.
- Emprasert, K. (2009). *Development of a learning management guide by using project at the elementary level.* (Master's Thesis). Silpakorn University. Nakhon Pathom.
- Jongwutiwet, K., & Nilphan, M. (2009). *Research Report on Education and Preparation of Volunteer Manual for Maintaining Art and Cultural Heritage.* (Bangkok Branch). Nakhon Pathom: Silpakorn University.
- Kongsanoh, S. (2018). School children and sexual abuse. *Journal of Hot Issue*, 4(12), 1-8.
- Kunu, D. (2012). *Disciplinary Measures Regarding Sexual Harassment of Teachers. And educational personnel.* (Master's Thesis). Eastern Asia University. Pathum Thani.
- Nuansaeng, J. et al. (2016). Criminal liability and the treatment of victims of sexual harassment Case study of Thailand Federal state of germany And Commonwealth of Australia. *Journal of Politics Administration and Law*, 8(2), 325-368.
- Panyayong, B. et al. (2007). Sexual abuse in children: 16 cases reported. *Journal of Mental Health of Thailand*, (7)3, 138-163.
- Potachai, A. (2009). *Teachers' Opinion on the Role of Prevention and Solution of Sexual Abuse on Primary School Students in Phan District, Chiang Rai province.* (Master's Thesis). Chiang Rai Rajabhat University. Chiang Rai.
- Rodprasert, P. (2000). *Policy and planning: Principles and theory.* Bangkok: Netikul Printing.
- RojRattanachai, P. (2010). *Legal problems related to sexual harassment in government agencies.* (Master's Thesis). Dhurakij Pundit University. Bangkok.
- Sanratana, W. (2010). *Research in educational administration: concepts and case studies.* Khon Kaen: Klang Nana Witthaya.
- Ungkanuengdecha, C. (2013). *Interpretation of sexual harassment behavior among workers within Thai organizations.* (Master's Thesis). Chulalongkorn University. Bangkok.